

Μελετητές Διασποράς

Project Overview

Publisher: Diaspora 2014

Start: Dec 17, 2014

Due: Jan 21, 2015

Produced with Scholar

ΤΟΥΣ ΚΟΙΤΑ ΑΠΟ ΜΑΚΡΙΑ Η ΠΙΟ ΔΙΚΙΑ ΤΟΥΣ ΖΩΗ...

Version 5

Η Διασπορά για τον Robin Cohen

Στεφανοπούλου Κανελλοπούλου

Jan 19, 2015 at 4:18 PM

Untitled Element

Τι ζητούσαν, λοιπόν, σε τι είχα φταίξει, έμενα το μόνο μου έγκλημα ήταν ότι δεν μπόρεσα να μεγαλώσω, κυνηγημένος πάντα, πού να βρεις καιρό, έτσι έμεινα εύπιστος κι αγκάλιαζα το κρύο σίδερο της γέφυρας.

.....Ενώ απ' το βάθος, μακριά, με κοίταζε σαν ξένο η πιο δική μου ζωή.

Τάσος Λειβαδίτης, Ενοχή, από τη συλλογή Νυχτερινός επισκέπτης (1972), ενότητα, Διασπορά, Τόμος 2 της τρίτομης έκδοσης του Κέδρου, σελίδα 25

Τί είναι μια διασπορά; Για τους Έλληνες η διασπορά αποτελούσε τον διασκορπισμό των πληθυσμών μέσω του αποικισμού. Για άλλους λαούς (Εβραίοι, Αφρικανοί κ.α.) η λέξη είχε μια πιο βίαιη έννοια. Η διασπορά κατέληξε να σημαίνει ένα συλλογικό τραύμα, έναν ξεριζωμό και μια βαθιά επιθυμία επιστροφής στη χώρα καταγωγής. Σήμερα ο όρος διαφοροποιήθηκε και πάλι και σημαίνει μια αλληπάλληλη σχέση μεταξύ των πατρίδων των μεταναστών και των τόπων εγκατάστασης και εργασίας τους. Γενικότερα πρόκειται για δίκτυα ανθρώπων συναισθηματικά συνδεδεμένων με μια κοινή πατρίδα, μια κοινή ιστορία, που για πολλούς και διαφορετικούς κάθε φορά λόγους εγκατέλειψαν την χώρα καταγωγής τους. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση του όρου διασπορά και η σε βάθος κατανόηση του μέσω της ερευνητικής ματιάς του κορυφαίου μελετητή Robin Cohen.

Ο Robin Cohen έγραψε στη σύγχρονη περίοδο στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης, για τη σύγχρονη και διεθνή μετανάστευση. Γεννήθηκε το 1944 στο Γιοχάνεσμπουργκ της Νοτίου Αφρικής. Είναι Ομότιμος Καθηγητής και πρώην διευθυντής του Διεθνούς Ινστιτούτου Μετανάστευσης του πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Επιπλέον κατείχε πολλές έδρες στα πανεπιστήμια των Δυτικών Ινδιών και Warwick UK (Professor of Sociology, 1979-2006) και δίδαξε στα πανεπιστήμια του Ibadan (Nigeria 1967-69), Birmingham (UK 1969-77), Stanford, Toronto και Berkeley. Ως κοσμήτορας Ανθρωπιστικών Επιστημών υπηρέτησε στο Πανεπιστήμιο του Cape Town (2001-3). Είναι πολυγραφότατος με αξιόλογα έργα όπως Labour and politics in Nigeria (1974, rev. 1982), Endgame in South Africa (1986), The New Helots: migrants in the international division of labour (1987, 2003); Contested Domains: debates in international labour studies (1991); Frontiers of Identity: the British and the others (1994), Global Diasporas: an introduction (1997, 1999, 2001, 2005 rev. 2008), Global Sociology (co-author, 2000, 2001, rev. 2007) and Migration and Its Enemies (2006).

Όπως γίνεται φανερό και από τους τίτλους των έργων του, ο Robin Cohen προσέγγισε πολλές και διαφορετικές πτυχές της μετανάστευσης. Ερεύνησε μέσα σε ένα πλαίσιο παγκοσμιοποίησης τις διασπορές διωγμών, τις εμπορικές πολιτισμικές εργατικές σχέσεις των διεσπαρμένων λαών καθώς και τις γενικότερες διεθνείς μεταναστεύσεις.

Η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης επέφερε την ανάγκη νέων εννοιολογικών προοπτικών σχετικά με την κατανόηση των διεθνικών ταυτοτήτων. Σε αυτό το χρονικό πλαίσιο ο Cohen συγγράφει, αναφερόμενος σε λεπτομερή ιστορικά στοιχεία.

Εστιάζει στις ποικίλες διαστάσεις της διασποράς ,την τυποποιεί σε κατηγορίες και αντιπαραθέτει συγκριτικά τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματά της σε διαφορετικά κοινωνικά , πολιτισμικά και χρονικά πλαίσια.

Ο Cohen συνέταξε έναν συγκεντρωτικό κατάλογο των κοινών χαρακτηριστικών μιας διασποράς αντλώντας στοιχεία από την παράδοση και από τα ζητούμενα του Safran προσθέτοντας δικές του τροποποιήσεις .

Από τα χαρακτηριστικά (1,2) του καταλόγου μπορεί να προκύψει ένας ορισμός της διασποράς. Έτσι ο Robin Cohen ορίζει τη διασπορά ως <<διασκορπισμό από μια αρχική πατρίδα , συχνά με τραυματικό τρόπο , σε δύο η περισσότερες ξένες περιοχές ή εναλλακτικά ως αποδημία από μια πατρίδα με σκοπό την αναζήτηση εργασίας, εμπορικές δραστηριότητες ή την προώθηση αποικιακών φιλοδοξιών.>>

3.μια συλλογική μνήμη και ένας μύθος για την πατρίδα στα οποία συμπεριλαμβάνονται η (γεωγραφική) θέση, η ιστορία και τα επιτεύγματα της

4.μια εξιδανίκευση της υποτιθέμενης προγονικής εστίας και μια συλλογική αφοσίωση στη διατήρηση, αποκατάσταση, ασφάλεια και ευημερία της, ακόμη και στη δημιουργία της

5.η ανάπτυξη μιας κίνησης επιστροφής που κερδίζει συλλογική αποδοχή

6.μια ισχυρή συνείδηση ενωτικής ομάδας που διατηρείται για μεγάλο χρονικό διάστημα και στηρίζεται σε μια αίσθηση διάκρισης, σε κοινή ιστορία και στην πεποίθηση μιας κοινής μοίρας

7.μια προβληματική σχέση με τις χώρες υποδοχής που υπονοεί τουλάχιστον έλλειψη αποδοχής ή την πιθανότητα ότι μια άλλη δυστυχία μπορεί να ενσκήψει στην ομάδα

8.μια αίσθηση συναισθηματικής προσέγγισης και αλληλεγγύης με τα ομοεθνή μέλη σε άλλες χώρες εγκατάστασης και

9.η πιθανότητα μιας ξεχωριστής, δημιουργικής, εμπλουτιστικής ζωής σε χώρες υποδοχής ανεκτικές στον πλουραλισμό .¹

¹ Cohen Robin, Παγκόσμια Διασπορά,Αθήνα,Παπαζήσης,2003,σελ.71

Η κατηγοριοποίηση των διαφορετικών ειδών διασποράς γίνεται βάσει του λόγου όπου ώθησαν στον διασκορπισμό ενός έθνους. Ο Cohen κατατάσσει τις διασπορές και το μέλλον τους σε κατηγορίες με έναν παραλληλισμό κοινωνιολογικών τύπων διασποράς και με όρους κηπουρικής για να καταλήξει τελικά σε πέντε τύπους διασποράς.

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι διασπορές που προκύπτουν εξαιτίας ενός διωγμού (κηπουρικός όρος : καθάρισμα ζιζανίων). Σε αυτό το σημείο γίνεται αναφορά σε πρόσφυγες οι όποιοι βίωσαν τραυματικές ιστορικές εμπειρίες, όπως πόλεμο, εξορία, αιχμαλωσία, απομόνωση και αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν. Ιστορικά παραδείγματα αυτού του τύπου της διασποράς αποτελούν οι Εβραίοι , οι Αρμένιοι και οι Αφρικανοί. Τα κύματα μετανάστευσης προς τις ΗΠΑ στην αρχή του 19ου αιώνα, η σφαγή του εβραϊκού στοιχείου σε όλη την Ευρώπη κατά το Ολοκαύτωμα (σφαγή περίπου έξι εκατομμυρίων Εβραίων από το 1839-1945) καθώς και η εγκαθίδρυση του κράτους του Ισραήλ (και της ακόλουθης εξόδου από τα Αραβικά εδάφη) είχαν ως αποτέλεσμα σημαντικές μετακινήσεις πληθυσμιακών κέντρων του παγκόσμιου εβραϊκού στοιχείου κατά τον 20ο αιώνα. Όσον αφορά τους Αφρικανούς το υπερατλαντικό εμπόριο τους εναπόθεσε δούλους στην Καραϊβική, στην Βραζιλία και στο Μέξικο ως εργάτες σε τροπικές φυτείες. Ουσιαστικά κατέληξαν ως έμποροι παρά ως δούλοι, στην Αμερική και στην Μεσόγειο, συμβάν που δεν υποβαθμίζει το τραύμα της αφρικάνικης διασποράς. Επιπλέον ο Cohen συγκρίνει το εβραϊκό Ολοκαύτωμα με την αντιμετώπιση των Τούρκων ενάντια των Αρμενίων. Μεγάλος αριθμός Αρμενίων εγκαταστάθηκε στη Γαλλία και στις ΗΠΑ έχοντας μια επιτυχημένη οικονομική δραστηριότητα καθώς και μεγάλες οργανώσεις, μετά την “Γενοκτονία των Αρμενίων”. Εντούτοις και στις τρεις περιπτώσεις αναφέρεται σε διασκορπισμένους λαούς που κατόρθωσαν να διατηρήσουν τη συλλογική τους μνήμη.

Στη δεύτερη κατηγορία ο Cohen κατατάσσει τις αποικιακές διασπορές (κηπουρικός όρος: σπορά) αυτές δηλαδή που προέκυψαν λόγω κατακτήσεων και αποικιοποιήσεων που όμως είχαν μικρότερο αντίκτυπο στην κοινωνία σε σχέση με άλλες διασπορές. Χαρακτηριστικά ιστορικά παραδείγματα αποτελούν οι Αρχαίοι Έλληνες, οι Ρώσοι, οι Βρετανοί, οι Πορτογάλοι καθώς και άλλοι Ευρωπαϊκοί λαοί.

Στην τρίτη θέση του καταλόγου των τύπων της διασποράς του Cohen βρίσκονται οι εργατικές διασπορές (labor diasporas, κηπουρικός όρος: μεταφύτευση).<< Εάν ανάμεσα στον αλλοδαπούς εργάτες υπάρχουν αποδείξεις για ισχυρή διατήρηση δεσμών ομάδας που παρατείνονται για εκτενή χρονική περίοδο (σε ό,τι αφορά τη γλώσσα, τη θρησκεία, την ενδογαμία), για έναν μύθο αναφορικά με μια πατρίδα και ισχυρή σύνδεση με αυτή, και υψηλά ποσοστά κοινωνικής απομόνωσης στις κοινωνίες προορισμού, τότε μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει εργατική διασπορά ² . Αντιπροσωπευτικό ιστορικό παράδειγμα αποτελούν οι Ινδοί εργάτες οι οποίοι δεσμεύονταν με συμβάσεις υποχρεωτικής εργασίας και

αποτελούσαν δείγματα ενός νέου συστήματος δουλείας. Οι νομοθετικές ρυθμίσεις για τους μετανάστες εργάτες ήταν ανεπαρκείς ωστόσο σε κάποιες χώρες απέκτησαν κάποια οφέλη μέσω της θρησκευτικής, πολιτιστικής και πολιτικής οργάνωσης, ενώ αλλού η ένδεια κυριαρχούσε.

2 Cohen Robin, Παγκόσμια Διασπορά, Αθήνα, Παπαζήσης, 2003, σελ.124

Στη συνέχεια ο Cohen εντάσσει στους τύπους διασπορών τις εμπορικές διασπορές (trade diasporas, κηπουρικός όρος: μπόλιασμα με καταβολάδες). Η εμπορική διασπορά των Κινέζων συνιστά ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα. Οι Κινέζοι έμποροι στη διασπορά τους στη νοτιανατολική Ασία, δημιούργησαν μια πολύ ισχυρή εσωτερική ανθεκτικότητα και αλληλεγγύη που δεν τους επέτρεψε να αφομοιωθούν από τη χώρα υποδοχής. Έτσι παρατηρήθηκε έλλειψη αφοσίωσης στην πολιτική ζωή των περιοχών όπου μετανάστευσαν. Όσοι μάλιστα από αυτούς παρέμεναν και ύστερα από τη λήξη της σύμβασης τους αποτελούσαν πυρήνα για τις κινέζικες συνοικίες, προωθώντας την εθνική τους ταυτότητα.

Οι Πολιτισμικές/Υβριδικές/Μεταμοντέρνες διασπορές είναι το επόμενο και τελευταίο είδος διασποράς. Πρόκειται για διασπορές οι οποίες προέκυψαν από την ενσωμάτωση τους σε πιο ανεπτυγμένες κοινωνίες. Οι άνθρωποι αυτών των διασπορών αντέδρασαν στην ομογενοποίηση πολιτισμικών μορφών έκφρασης και στη στεγανοποίηση "αυθεντικών" πολιτισμών. Έτσι δημιουργούνται υβριδικές διασπορές που στηρίζουν την από-εδαφοποίηση οικονομίας, πολιτισμού, χώρου³. Παράδειγμα υβριδικής διασποράς αποτελούν οι αφρικανικής καταγωγής μετανάστες από την Καραϊβική. Πλήθος μεταναστών από την Καραϊβική πήγε στην Ευρώπη, στον Παναμά και στις ΗΠΑ με πολλές εργασιακές ιδιότητες, όπου με προσωρινά συμβόλαια στη Φλόριντα, έκοβαν ζαχαροκάλαμα. Στην Κεντρική Αμερική εργάστηκαν σε δημόσια έργα και φυτείες μπανάνας και στη Νέα Υόρκη μονοπώλησαν, τα τουριστικά γραφεία τα πλυντήρια και τα κομμωτήρια, διαδραματίζοντας προεξέχοντα ρόλο στην πολιτική. Στο Ηνωμένο Βασίλειο η τύχη τους υπήρξε λιγότερο ευνοϊκή διότι εκεί έφτασαν μαζικά, σε διαφορετικές ομάδες, χωρίς προετοιμασία δικτύων φίλων και ευκαιριών. Η εργασιακή κινητικότητα τους ήταν περιορισμένη, οι εκπαιδευτικές επιτυχίες ισχνές και η δεύτερη γενιά έδειξε υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας και ανεργίας. Στην Ολλανδία οι συνθήκες ζωής τους βελτιώθηκαν λόγω της ευνοϊκής πολιτικής δημόσιας πρόνοιας, ενώ στη Γαλλία απασχολήθηκαν σε ανειδίκευτες, χειρωνακτικές εργασίες και στο δημόσιο τομέα. Οι μετανάστες από την Καραϊβική μετέφεραν στις χώρες της διασποράς την ιδιωματική γλώσσα, τον τρόπο ζωής, τα διάφορα είδη μουσικής, ενώ με τα στοιχεία που συναντούσαν στις νέες χώρες συνέθεσαν μια διεθνική και διαπολιτισμική πολλαπλότητα, έγιναν ένας περιθωριακός λαός, χωρίς να είναι πλέον ικανοί να εκφράσουν μια αίσθηση πατρίδας. Θα βίωναν μια κρίση νοήματος όπου θεσμοί και αξίες διαλύονταν και κατέρρεαν.⁴

3 sideri-anthropology.wikispaces.com/file/view/ΔΙΑΣΠΟΡΙΚΑΜΜΕ_ΜΑΘΗΜΑΤΑ2Μ6.pdf,σελ.7

4<http://www.academia.edu/3490897/>

Robin_Cohen_Παγκόσμια_Διασπορά_N_Τάτσης_A_Κόντης_και_Η_Πετράκου_επιμ._2003_μετ._Τίνα_Πλυτά_Αθήνα_Παπαζήσης_σελ._374

Όσον αφορά τη διερεύνηση του κοινωνικοπολιτικού ρόλου της διασποράς στη σύγχρονη κοινωνία είναι απαραίτητο να εξεταστεί ενδελεχώς η κάθε μετακίνηση των λαών. Αρχικά ο Cohen αναφέρεται στις διασπορές εξαιτίας διωγμού. Οι λαοί αυτοί διαφαίνεται ότι έχουν μεγάλο αντίκτυπο στην κοινωνία λόγω του ότι «διατήρησαν μια συλλογική μνήμη και μύθο για την πατρίδα, τον τόπο και τα επιτεύγματά της»⁵. Επιπλέον, οι συγκεκριμένοι λαοί είναι ισχυρό παράδειγμα διασποράς που υποστηρίζει την έννοια της κοινής συνείδησης μιας εθνοτικής ομάδας. Παραταύτα υπήρχε προβληματική σχέση με τις χώρες υποδοχής, αυτό όμως δεν τους στέρησε την ευκαιρία να αποκτήσουν ευνοϊκές σχέσεις με άλλα ομοεθνή μέλη, γεγονός το οποίο συνέβαλε σε μια δημιουργική ζωή στη διασπορά.

Στη συνέχεια ασχολήθηκε με την εργατική και αποικιακή διασπορά. Από την έρευνα του Cohen προκύπτουν τα εξής δεδομένα: σ' αυτήν την ομάδα ανήκουν λίγα μέλη της εργατικής τάξης, που έχουν στόχο να παραμείνουν σ' αυτήν την κατάσταση χωρίς να απαιτούν κοινωνική ανέλιξη. Αιωρείται όμως η «ιδέα των τίμιων εργατών», οι οποίοι θέλουν και έχουν μια δουλειά με ημερήσιο μισθό, και η ιδέα αυτή έχει "δημιουργηθεί" από την αστική τάξη. Παρ' όλα αυτά, δεν υπονοείται ότι όλοι βρίσκονταν σε χαμηλό κοινωνικό επίπεδο και ήταν δυστυχισμένοι, τουναντίον προσπαθούσαν να έχουν και άλλες ασχολίες για να ξεφεύγουν από την πραγματικότητα με διάφορους τρόπους διασκέδασης καθώς και με τη θρησκεία (όπως φάνηκε από την αναβίωση του ορθόδοξου ινδουισμού και του Ραμαγιάνα στην ινδική εργατική διασπορά). Γι αυτό το λόγο ζητούσαν να παρθούν αλλαγές στη βάση της πολιτικής, της εκπαιδευτικής παροχής και της οικονομίας προτού «μπορέσουν η εργατική ινδική διασπορά και η βρετανική διασπορά να αποτινάξουν την καταπιεστική τους κληρονομιά»⁵. Οι Ινδοί, ως κυρίαρχη προσδοκία είχαν να γίνουν έμποροι ή έστω να αποκτήσουν γη και ιδιοκτησία. Αυτό επέφερε πολλές διαμάχες στον κοινωνικοπολιτικό τομέα γιατί από τη μία ήταν οι «υποτελείς» Ινδοί που νοιάζονταν για τα κομμάτια γης και από την άλλη εκείνοι που τους ανήκαν. Επιπλέον υπήρχαν και Ινδοί μικρέμποροι, οι οποίοι ήταν χρήσιμοι για την εξυπηρέτηση των αναγκών της ινδικής κοινότητας, δηλαδή για τη διατροφή, την ένδυση και τα θρησκευτικά και παραδοσιακά τους τεχνουργήματα. Αυτή η κάστα Ινδών ήταν εκείνη που απέβλεπε στην αποφυγή του μοντέλου που επικρατούσε, και γι αυτό έβγαιναν από την αγροτική ένδεια. Όσον αφορά τον πολιτικό τομέα η ινδική διασπορά είχε ανάγκη καλύτερης οργάνωσης για να ξεκινήσει τη μακριά ανέλιξη της συλλογικής κοινωνικής κινητικότητας. Η εξουσία αποτελούνταν πια από λαϊκές διαμαρτυρίες («ταραχές των κούληδων») γιατί είχαν μεταλλαχτεί οι θρησκευτικές τελετές,

καθώς «η θρησκευτική ελευθερία ήταν εγγυημένη στους όρους της σύμβασης υποχρεωτικής εργασίας». Παρ' όλη τη θρησκευτική διάθεση, οι διαδηλωτές διακατέχονταν από ανυπακοή και αυτό ήταν αντίθετο από τις διαταγές της αποικίας. Όμως οι κοινότητες της ινδικής διασποράς κατάφεραν σιγά σιγά να διαφοροποιηθούν στον κοινωνικό τομέα μέσω της εκπαίδευσης. Ακόμα επιτεύχθηκε ανέλιξη και στον πολιτικό, θρησκευτικό και πολιτιστικό τομέα και φάνηκαν τα αποτελέσματα σε μερικές από τις χώρες εγκατάστασης. Υπάρχει, δηλαδή, μεγάλη πρόοδος στις κατακτήσεις τους σε γη, ιδιοκτησία και εισόδημα.

5 Cohen Robin, Παγκόσμια Διασπορά, Αθήνα, Παπαζήσης, 2003, σελ 115-117, 153-158

Για τη βρετανική αποικιακή διασπορά η αρχική φτώχεια μειώθηκε λόγω της παραχώρησης κομματιών γης από τις χώρες εγκατάστασης, «της χρηματοδότησης του διάπλου των μεταναστών και από αποικιοκρατικά προνόμια και επιχορηγήσεις σε οποιαδήποτε προϊόντα μπορούσαν να αντλήσουν από τη γη». Υπήρχαν και εδώ διαμάχες όσον αφορά τα κτήματα που δόθηκαν και τα καταναλώσιμα αγαθά. Η σύγχρονη όμως κοινωνία, λόγω και της απαλλαγής ενός μεγάλου ποσοστού των φτωχών αποίκων, αρχίζει να διακρίνεται στο γήπεδο του κρίκετ και του ράγκμπι και ακόμη να ευδοκίμει η μακροβιότητα και η υγεία, το εισόδημα και το επίπεδο μόρφωσης. Ιδρύθηκε ακόμα και εφημερίδα (Daily Mail) που τόνιζε την ισχύ της «βρετανικής αυτοκρατορίας». Επίσης έγιναν πορείες για το δικαίωμα βρετανικής ψήφου της διασποράς για το συντηρητικό κόμμα το 1992. Και έτσι σταδιακά η Βρετανία έγινε αυτό που είναι σήμερα: απαλλαγμένη από τη φήμη αυτής της «βρετανικής αποικιακής διασποράς».

Όσον αφορά την εμπορική διασπορά, ο Cohen προσπάθησε να την εξηγήσει με μια συγκριτική βιβλιογραφία ώστε να γίνει κατανοητή «η εμπορική επιτυχία ορισμένων ομάδων μεταναστών σε σχέση με τους γηγενείς πληθυσμούς ή άλλες μεταναστευτικές ομάδες». Γι' αυτό παίρνοντας αφορμή από συζήτηση του Max Weber για τους «λαούς-παρίες», δηλαδή τους Εβραίους και τους Τσιγγάνους, κατάφερε να τους συσχετίσει με τις περιπτώσεις βοηθητικής εμπορικής διασποράς, που είναι οι Κινέζοι, οι Λιβανέζοι και οι Ινδοί στους οποίους το αποικιακό καθεστώς επέτρεψε να ασχοληθούν με το εμπόριο, αλλά αυτό δημιούργησε έναν ανάλογο φόβο για την απόρριψη τους από τους γηγενείς πληθυσμούς. Αυτός ο αποκλεισμός και η εχθρότητα «μοιάζει να δημιουργεί ένα πλεονεκτικό κοινωνιολογικό και εμπορικό ήθος στην περί ης ο λόγος εθνοτική ομάδα (Chan and Ong, 1995)». Αν και οι περιπτώσεις της εν λόγω διασποράς φαίνονται προβληματικές, επειδή χαρακτηρίζονται από ατυχείς ή επίμονες ιδιότητες, ο Cohen υποστηρίζει πως μπορεί να θεωρηθεί ως ένα ρηξικέλευθο πρότυπο κοινωνικής οργάνωσης που μπορεί να είναι ευεργετικό για την ίδια τη διασπορά, την πατρίδα της και τον τόπο εγκατάστασής της.

Για τη διερεύνηση της πολιτισμικής διασποράς, ο Cohen αναφέρεται στον Theodor Adorno, που είχε παρατηρήσει ότι «συνιστά μέρος της ηθικής να μην αισθάνεται κανείς σπίτι του στην ίδια του την πατρίδα (παρατίθεται στο Sanadjan 1996:5)». Αυτό αποτελεί συχνό θέμα στην ιστορία των λαών της Καραϊβικής. Για να επιβεβαιώσει κατά πόσο υπάρχει μια καραϊβική πολιτισμική διασπορά χρησιμοποίησε τα παρακάτω κριτήρια :την ιστορία εγκατάστασης στην Καραϊβική και της μετανάστευσης από την περιοχή, η μοίρα και οι τύχες των λαών της στις διαφορετικές περιοχές προορισμού και τις συστηματικές διαφορές μεταξύ εκείνων που πήγαν στη βόρειο Αμερική, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ολλανδία και στη Γαλλία. Έτσι απέδειξε πως στη γαλλόφωνη Καραϊβική το επίπεδο πολιτιστικής διατήρησης και το αίσθημα για «επιστροφή» ήταν μικρότερο, ενώ για την αγγλόφωνη, όπως υποστηρίζει ανάμεσα σε πολλούς και ο Σεζαίρ, «η ιδέα της επιστροφής ήταν υποσυνείδητη και συμβολική». Και αυτό γιατί επηρεάστηκαν οι τελευταίοι μαζί με τις ΗΠΑ από τα κινήματα του Γκάρβου και του ρασταφαρισμού. Συμπληρώνει πως οι λαοί της Καραϊβικής μέσω της δημιουργίας ριζών και διακλαδώσεων, οι ίδιοι οι άνθρωποι κάνουν τη διασπορά. Και αυτό διαφαίνεται όχι μόνο στη συνείδηση των συγκεκριμένων λαών αλλά και στην κοινωνική συμπεριφορά τους, στα πρότυπα μετανάστευσης και στην επίτευξή τους να μεγαλοουργήσουν στους τόπους εγκατάστασης και παρεπιδημίας.

Από τα παραπάνω γίνεται πλήρως κατανοητό ότι ο Cohen ασχολήθηκε με τη διασπορά στο σύνολό της και η επιστημονική του προσέγγιση έγκειται σε κοινωνιολογικό χαρακτήρα. Παρέχει, επίσης, μία παράλληλη καταγραφή υποκειμενικών βιωμάτων των ατόμων της διασποράς, η οποία αυξάνει την κατανόηση του φαινομένου. Δεν αρκείται μόνο σε αντικειμενικές καταγραφές και περιγράφει το πολιτικό και το οικονομικό πλαίσιο στο οποίο δρούσαν οι λαοί της διασποράς.

Βασική ιδεολογική παραδοχή που υποστήριξε ο Cohen ήταν οι Παγκόσμιες Πόλεις, οι οποίες ορίζονται ως κέντρα των παγκόσμιων μεταφορών. Χαρακτηριστικό αυτών των πόλεων είναι ότι με την ενσωμάτωσή τους σε άλλες παγκόσμιες πόλεις έχουν ως αποτέλεσμα χάνουν τις εθνικές τους ταυτότητες. Έτσι δίδεται περισσότερη προσοχή στους παγκόσμιους ρόλους παρά στους εθνικούς. Γι' αυτό το λόγο ο Cohen έχει καταλήξει σε 5 κύριες επιπτώσεις όσον αφορά την κοινωνική συμπεριφορά και την κοινωνική δομή της κάθε παγκόσμιας πόλης. 1) Οι παγκόσμιες πόλεις γίνονται διεθνείς και κοσμοπολίτικες. Αυτό συμβαίνει γιατί η κουλτούρα κάθε κοινωνίας βασίζεται στον παγκόσμιο πολιτισμό, σε σημείο που ο εθνικός χάνεται. 2) Η επαγγελματική δομή είναι εντόνως διχοτομημένη, περιλαμβάνοντας από τη μια μεριά ένα μεγάλο ποσοστό ιδιαίτερων επαγγελματιών βάση παγκόσμιου προτύπου και από την άλλη «έναν μεγάλο ανεπίσημο τομέα από χαμηλής ειδίκευσης "είλωτες" (Cohen 1987). 3) Αναπτύσσεται διεθνής μετανάστευση ιδιαίτερου είδους, δηλαδή είτε πολίτες άλλων χωρών που δεν αναζητούν μόνιμη εγκατάσταση, απλώς είναι ειδήμονες. Εκτός αυτού μεταναστεύουν και πολίτες χαμηλότερων δεξιοτήτων που λειτουργούν σε υπηρεσιακές μονάδες προσωπικού χαρακτήρα (Sassen-

Koob,1990).4)Οι παγκόσμιες πόλεις επίσης αλλάζουν τη φύση της εσωτερικής αγοράς εργασίας. Αυτό σημαίνει πως ευδοκούν οι οίκοι μόδας και χρησιμοποιείται προσωπικό με πολύ χαμηλό εισόδημα.5)Οι δημόσιες υπηρεσίες αντικαθίστανται από νέες εμπορικές υπηρεσίες.

Επιπλέον σχετικά με την παγκοσμιοποίηση τονίζει ο Cohen πως η διαδικασία της έχει προκληθεί από την ύπαρξη της διασποράς. Όμως οι περιπτώσεις διασποράς είναι σε θέση να εκμεταλλευτούν προς δικό τους όφελος αυτές τις αλλαγές (που αναφέρθηκαν ως επιπτώσεις παραπάνω) και ακόμη επωφελούνται από τις οικονομικές και πολιτιστικές ευκαιρίες που προσφέρονται. Η παγκοσμιοποίηση όμως δείχνει στις περιπτώσεις διασποράς ότι σε κάθε χώρα γίνεται εύκολα η κοινωνική προσαρμογή, εντείνοντας έτσι τον πρακτικό, οικονομικό και συναισθηματικό ρόλο της.

Όσον αφορά την κριτική που ασκήθηκε στο βιβλίο του Cohen, " Παγκόσμια Διασπορά" από τον Τάτση και Κόντη, αναφέρεται πως η κριτική και αναλυτική ματιά του συγγραφέα βασίζεται σε εμπειρικά και προσωπικά δεδομένα και στην σε βάθος διερεύνηση των στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν στη μελέτη του, ενώ συγχρόνως μέσα από αυτή αναδύονται και θέματα σχετικά με την εργασία μέσα στους πληθυσμούς της διασποράς. Η διασπορά για τον Cohen παρά το ότι πολλές φορές συλλαμβάνεται από την άποψη ενός καταστροφικού διασκορπισμού, μπορεί να προσφέρει βαθύτερη κατανόηση των συχνά θετικών σχέσεων μεταξύ των πατρίδων των μεταναστών και των χωρών της εργασίας και εγκατάστασής τους.6

6<http://www.academia.edu/3490897/>

Robin_Cohen_Παγκόσμια_Διασπορά_N_Τάτσης_A_Κόντης_και_H_Πετράκου_επιμ._2003_μετ._Τίνα_Πλυτά_Αθήνα_Παπαζήσης_σελ._374

Επιπρόσθετα, η Lilly Cho αναφέρει ότι το φαινόμενο της διασπορας πρέπει να γίνει αντιληπτό ως όρος υποκειμενικότητας και όχι ως θέμα ανάλυσης. Οι περιπτώσεις διασποράς δεν είναι απλώς μια συλλογή ανθρώπων με κοινή ιστορία, καταγωγή, φυλή και θρησκεία, αλλά είναι άτομα που αναδύονται γυρνώντας στους δείκτες του εσωτερικού ατόμου, που αυτό σημαίνει πατρίδα, μνήμη, απώλεια, και καταφεύγουν σε αυτό! 7

7 <https://lusian.uchicago.edu/blogs/politicalfeeling/files/2007/10/cho-topia11-30.pdf>

Ο Cohen συμπερασματικά μελέτησε τις διάφορες πτυχές της διασποράς σε διαφορετικά πλαίσια και συνθήκες. Κατηγοριοποίησε τις περιπτώσεις της διασποράς ανά υφήλιο με κριτήριο τον χώρο προέλευσης ,και εξέτασε συνοπτικά αλλά με συστηματικό και περιεκτικό τρόπο τη διαχρονική τους εξέλιξη .Επιδίωξε μια συνολική αποτίμηση των διασπορών στη σημερινή εποχή της Παγκοσμιοποίησης.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cohen Robin,(2003),Παγκόσμια Διασπορά ,Αθήνα. Παπαζήσης

Wikipedia.com

www.tassosleivaditis.wordpress.com

www.academia.edu

www.digilib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/3082/1/Karathanasi.pdf

el.wikipedia.org/wiki/Εβραίοι
